

PROGRAM EKOLOGICZNO-PRZYRODNICZY DLA DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM „MALI ODKRYWCY PRZYRODY”

Rok szkolny 2026/2027

I. WSTĘP

W okresie wychowania przedszkolnego zauważamy wzmożoną aktywność dziecka w obszarze poznawczym oraz emocjonalnym. Zadaniem nauczyciel jest wspieranie go w podjętych działaniach oraz wykorzystanie i tworzenie okazji do poznawania otaczającego świata. Program ekologiczno-przyrodniczy „Mali odkrywcy” został opracowany w celu rozbudzania potrzeby kontaktu z naturą, rozwijania zainteresowań w tym zakresie oraz kształtowania postaw proekologicznych.

Istotną rolę w edukacji przyrodniczo-ekologicznej pełni nauczyciel. To on wprowadza dziecko w świat przyrody. Jego zaangażowanie, pasja oraz kreatywność stają się fundamentem dla dziecka w kształtowanie opiekuńczego stosunku do świata roślin i zwierząt. Nauczyciel planuje swoją pracę własną w taki sposób, by pobudzić zamiłowanie dziecka do przyrody i zachęcić do wspólnych aktywności. Współpraca ze środowiskiem rodzinnym i lokalnym uzupełniają podjęte działania. Ujednolicenie norm oraz utrwalenie zachowań poza przedszkolem wspiera edukację przyrodniczo-ekologiczną prowadzoną w placówce.

Celowość i systematyczność zajęć pozwala na poszerzenie i doskonalenie wiedzy przyrodniczej i ekologicznej. Proponowane aktywności kształtują postawę dziecka i jego umiłowanie do natury. Działania kierowane przez nauczyciela pozwalają dziecku na odkrywanie tego, co nie jest mu jeszcze znane oraz pozytywnie wpływają na jego zaangażowanie w środowisko przyrodnicze. Przedstawiane mu elementy pobudzają jego ciekawość, zachęcają do zdobywania wiedzy i poznawania świata roślin i zwierząt. Dziecko wykazuje się opiekuńczością i odpowiedzialnością.

W czasie zabaw, prac użytecznych, spacerów i wycieczek, obserwacji i doświadczeń dzieci poznają różne środowiska przyrodnicze (pole uprawne, łąkę, staw, las, ogród warzywny, sad, park, ogród botaniczny i zoo, działka przedszkolna, wiejskie podwórko). Przedstawione aktywności umożliwiają obserwację i poznanie zjawisk zachodzących w przyrodzie. Dziecko dostrzega zależności pomiędzy temperaturą i długością dnia, a porami roku. Poszerza swoją wiedzę o informacje dotyczące roślin i zwierząt, szczególnie objętych ochroną. Wie, w jaki sposób dbać o Ziemię i jej elementy, a także co jej zagraża. np. pożary lasu, zatrucie powietrza, wody i gleby). W ramach realizacji programy dzieci biorą czynny udział w poznawaniu środowiska przyrodniczego (np. sadzą rośliny, dbają o kącik przyrodniczy w Sali, dokarmiają zimą ptaki, utrzymują porządek w karmnikach).

II. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

Celami głównymi programu są:

- wykorzystanie i tworzenie okazji do poznawania rzeczywistości przyrodniczo – ekologicznej poprzez aktywne obserwowanie, odkrywanie,
- rozbudzanie potrzeby kontaktu z przyrodą,
- kształtowanie opiekuńczego stosunku do świata roślin i zwierząt oraz postawy prozdrowotnej,
- ukazanie potrzeby ochrony naturalnego środowiska;

Cele szczegółowe:

- zdobywanie nowych doświadczeń i umiejętności,
- rozwijanie zainteresowań przyrodniczych,
- przekazywanie podstawowych wiadomości o ekosystemach, obiektach i zjawiskach przyrodniczych znajdujących się w najbliższym środowisku,
- stwarzanie sytuacji do bezpośredniego obcowania z przyrodą i dokonywaniu obserwacji zjawisk atmosferycznych związanych z różnymi porami roku,
- wzbogacanie słownika czynnego i wiedzy o otaczającym świecie,
- uwrażliwianie na piękno przyrody i potrzebę jej poszanowania,

- dbanie o utrzymanie porządku w najbliższym otoczeniu przedszkola i najbliższego środowiska,
- kształtowanie umiejętności przewidywania skutków działalności człowieka w środowisku i wykorzystywaniu jego zasobów,
- wyzwalanie różnorodnych form aktywności podczas poznawania przyrody,
- kształtowanie zachowań proekologicznych –selektywnej zbiórki odpadów, rozumienia potrzeby segregacji śmieci; oszczędzania energii elektrycznej, wody,
- przyzwyczajanie do oszczędzania bogactw ziemi, wyrabianie przekonania, że surowce naturalne trzeba oszczędzać, segregować surowce wtórne,
- rozumienie znaczenia czystego powietrza dla zdrowia ludzi, roślin i zwierząt,

III. ZADANIA PROGRAMU

W ramach realizacji programu proponowane są następujące działania:

- spacer i wycieczki przyrodnicze,
- wycieczki krajoznawcze i w poszukiwaniu pomników przyrody, zajęcia z edukacji ekologicznej – przyrodniczej w terenie,
- organizowanie wystawek tematycznych w kąci przyrody, gromadzenie i wystawianie eksponatów,
- wykonanie zielnika – albumu zawierającego liście z drzew występujących w naszej okolicy,
- prowadzenie rabat roślinnych w ogrodzie przedszkolnym,
- organizowanie wewnętrznych konkursów twórczych,
- udział w akcjach zbierania zużytych baterii, nakrętek plastikowych,
- prowadzenie hodowli roślin doniczkowych;
- założenie „Zielonych Ogródków” w okresie wiosennym, w tym wysiew kwiatów wiosennych, warzyw,
- prowadzenie obserwacji wzrostu roślin i otoczenie ich opieką,
- obserwacja stanu pogody,
- uczestniczenie w akcjach przyrodniczych,
- dokarmianie zwierząt zimą,
- gromadzenie literatury (książek, czasopism o tematyce przyrodniczej),
- zabawy piaskiem i materiałem przyrodniczym,
- wykonywanie prostych doświadczeń z zakresu przyrody nieożywionej;

IV. TREŚCI PROGRAMOWE

Proponowany program kierowany jest do przedszkolaków ze wszystkich grup wiekowych.

Realizację treści programowych ujęto w następujące zagadnienia.

ROŚLINY

1. Rozróżnianie i nazywanie :

- a) popularnych warzyw i owoców krajowych oraz egzotycznych roślin uprawnych,
- b) drzew i krzewów występujących w najbliższym otoczeniu,
- c) popularnych kwiatów i krzewów ozdobnych,
- d) niektórych roślin polnych (kwiaty, zboża, warzywa),
- e) grzybów jadalnych i trujących;

2. Bliższe poznanie środowisk roślinnych – las, park, ogród, sad; prowadzenie obserwacji w różnych porach roku.

3. Zapoznanie z cyklem produkcyjnym chleba i mąki.

4. Poznanie różnych sposobów przechowywania i przyrządzania warzyw i owoców.

5. Gromadzenie materiału przyrodniczego w kątku przyrody.

6. Obserwacja rozwoju roślin:

- a) poznawanie cykli rozwojowych roślin;
- b) pomoc w pielęgnowaniu roślin doniczkowych;
- c) rozumienie znaczenia wody, powietrza, słońca i gleby dla rozwoju roślin;
- d) określenie podstawowych części roślin.

7. Rozumienie znaczenia ochrony niektórych roślin w Polsce.

ZWIERZĘTA

1. Rozróżnianie i nazywanie wybranych gatunków:

- a) zwierzęta domowe i hodowlane,

- b) zwierzęta żyjące w naturalnym środowisku w Polsce i na świecie,
 - c) zwierzęta chronione w Polsce;
2. Poznanie roli zwierząt hodowlanych i domowych dla człowieka.
 3. Zapoznanie z życiem wybranych zwierząt:
 - a) obserwacja niektórych zwierząt w ich naturalnym środowisku;
 - b) poznanie sposobów odżywiania, poruszania i rozmnażania się niektórych zwierząt;
 - c) obserwowanie jaki wpływ na życie zwierząt mają zmiany zachodzące w przyrodzie wraz z nadejściem zimy i wiosny;
 4. Rozumienie potrzeby pomagania zwierzętom w czasie zimy, dokarmianie ptaków.
 5. Wyrabianie poczucia odpowiedzialności wobec zwierząt (zbiórka karmy dla zwierząt przebywających w schronisku).
 6. Poznanie znaczenie niektórych owadów dla przyrody – pszczoła, mrówka, biedronka.
 7. Zachowanie ostrożności w kontaktach ze zwierzętami.

POWIETRZE

1. Dobór odzieży w zależności od pory roku i stanu pogody.
2. Dostrzeganie zmian zachodzących w pogodzie, nazywanie zjawisk atmosferycznych.
3. Obserwacja ruchu, kierunku i siły wiatru przy pomocy latawca, wiatraczka.
4. Wykorzystanie powietrza przez człowieka.
5. Znaczenie powietrza dla życia i wzrostu żywych organizmów.
6. Różne źródła zanieczyszczenia powietrza.

WODA

1. Zapoznanie ze zbiornikami wodnymi występującymi w naturalnym środowisku:
 - a) rozróżnianie i nazywanie różnych zbiorników wodnych;

- b) obserwacja roślin i zwierząt żyjących w różnych akwenach;
- c) rozumienie znaczenia wody w życiu człowieka, roślin i zwierząt;
- d) przyczyny i rodzaje zanieczyszczeń wód.

2. Przeprowadzenie doświadczeń i eksperymentów prezentujących:

- a) różne stany skupienia wody,
- b) obieg wody w przyrodzie,
- c) zjawisko rozpuszczania i krystalizacji soli i cukru w wodzie;

3. Podejmowanie różnych działań mających na celu oszczędzanie wody, racjonalne gospodarowanie wodą.

ZIEMIA

1. Prowadzenie obserwacji gleby:

- a) zapoznanie z życiem zarówno roślin, jak i zwierząt żyjących w ziemi;
- b) zrozumienie znaczenia gleby dla wzrostu organizmów w niej żyjących.

2. Poznanie przyczyn zanieczyszczenia gleby.

3. Oglądanie i poznawanie wybranych minerałów: węgiel, sól kamienna, kryształ górski i ich zastosowanie.

4. Poznanie sposobu wydobywania, właściwości i znaczenia węgla, miedzi, soli dla człowieka.

5. Podejmowanie działań mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia gleby:

- a) rozumienie potrzeby ograniczenia ilości śmieci np. poprzez opakowania wielokrotnego użytku,
- b) kształtowanie nawyku segregowania odpadów wytwarzanych przez człowieka,
- c) wdrażanie do wyrzucania śmieci tylko w miejscach do tego przeznaczonych;

OGIEŃ

1. Poznanie ognia jako groźnego i pożytecznego żywiołu:

- a) wie do czego potrzebny jest ogień i jakie niesie zagrożenia;
- b) zna wartość ognia jako pomocnika w codziennym życiu;
- c) wie, że ogień jest źródłem ciepła i światła.

2. Poznanie zawodu strażaka:

- a) wie jak postępować w obliczu niebezpieczeństwa;
- b) zna numery alarmowe.

PRZYRODA NIEOŻYWIONA

1. Obserwacja zjawiska pływania i tonięcia ciał.

2. Prowadzenie doświadczeń z wykorzystaniem magnesów – przyciąganie i odpychanie się ciał.

3. Obserwacja zjawisk meteorologicznych charakterystycznych dla każdej pory roku.

V. PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA DZIECI

Dziecko:

- odczuwa piękno przyrody w poszczególnych porach roku;
- wzbogaca przedszkolny kącik przyrody o okazy związane z aktualną porą roku i wykorzystuje je do działań badawczych, plastycznych, wystaw,
- uczestniczy w opiece nad zwierzętami w okresie zimy;
- chętnie uczestniczy w bezpośrednich obserwacjach i kontaktach z przyrodą;
- poznaje różne ekosystemy występujące w najbliższej okolicy,
- zna podstawowe zasady ochrony przyrody;
- poszerza słownictwo o treści ekologiczne;

- wykazuje przyjazny stosunek do roślin i zwierząt;
- rozumie zależność człowieka od przyrody i przyrody od człowieka;
- rozumie znaczenie przyrody dla człowieka jako miejsce wypoczynku i relaksu;
- preferuje aktywne formy wypoczynku na łonie przyrody;
- zna przyczyny zanieczyszczenia wody, powietrza, lasów oraz sposoby ich zapobiegania;
- dostrzega wpływ działalności człowieka na przyrodę;
- podejmuje działania chroniące zasoby przyrodnicze np. segregacja odpadów,
- bierze udział w sprzątaniu świata;
- aktywnie wpływa na zmianę w swoim otoczeniu poprzez sadzenie roślin,
- zakładanie zielonych kącików, prace gospodarcze, pielęgnacyjne na terenie sali, ogrodu przedszkolnego;
- wie do czego potrzebny jest ogień i jakie niesie zagrożenia.

VI. METODY PRACY Z DZIEĆMI

– metody czynne oparte na działalności dziecka – samodzielnych doświadczeń, kierowania własną działalnością dziecka, zadań stawianych dziecku, ćwiczeń praktycznych, prezentacji artystycznych;

- metody percepcyjne – obserwacja i pokaz, przykład;
- metody słowne oparte na słowie – rozmowa kierowana, pogadanka, objaśnienia, instrukcje.

VII. FORMY PRACY

- praca z całą grupą,
- praca zespołowa,
- praca indywidualna.

VII. EWALUACJA

W trosce o dopracowanie powyższego programu będzie przeprowadzana ewaluacja, która pozwoli na analizę, ocenę oraz kontrolę podjętych działań. Kryterium oceny nie jest stan wiedzy dziecka w danym

momencie, ale jego praca, włożony wysiłek, zaangażowanie i postępy.

Pomocne przy ewaluacji będą:

- wymiana spostrzeżeń i doświadczeń z nauczycielami realizującymi założenia programu
- sprawozdania z realizacji programu wszystkich grup przedszkolnych i ocena efektywności dokonana przez nauczycieli;
- zdjęcia dzieci z udziału w zaplanowanych w programie działaniach
- metodą ewaluacji będą quizy i zagadki dla dzieci, sprawdzające wiedzę na temat programu ekologiczno – przyrodniczego.

Program ma charakter otwarty, jego treści mogą być rozszerzane lub zmieniane w zależności od zainteresowań dzieci, inwencji nauczyciela.